

УДК 378.018.43:004:373.2.011.3-051
DOI <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2025.99.18>

М. О. Демченко

доктор філософії, методист навчально-методичного відділу
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

О. В. Чередник

кандидат педагогічних наук, доцент,
керівник навчально-методичного відділу
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

УПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ

У статті висвітлено практичні засади упровадження технологій формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів. Зазначено, що робота вихователів в інформаційному просторі передбачає вміння не тільки вирішувати безпосередньо освітні завдання, але й уміння взаємодіяти з іншими учасниками освітнього процесу (батьками вихованців, педагогічним колективом) із використанням потенціалу електронних освітніх ресурсів.

Проаналізовано дослідження науковців щодо розробки й впровадження технологій підготовки майбутніх педагогів. Схарактеризовано етапи упровадження технологій формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти окреслено: підготовчий, діяльнісний, оцінний.

Схарактеризовано переваги дистанційного вивчення студентами дисциплін «Педагогіка дошкільна» й «Психологія дитяча»: використовувати не тільки підручники й посібники, а й додаткові ресурси (статті сторонніх сайтів, презентації тощо); працювати з платформою з різних місць, використовуючи домашній комп'ютер, ноутбук, планшет чи смартфон; самостійно обирати час та темп навчання; повернутися до будь-якої теми й ознайомитися з теоретичним матеріалом повторно; отримати консультацію викладача в будь-який час (особисті повідомлення, коментарі до завдань).

Виокремлено основні напрями діяльності Ресурсного центру: організація консультаційної підтримки з питань функціонування Ресурсного центру; формування банку й розповсюдження психолого-педагогічного досвіду; підготовка й проведення конференцій, семінарів, вебінарів з актуальних проблем дошкільної освіти; надання методичних консультацій педагогічним працівникам закладів освіти різних рівнів тощо.

Окреслено етапи роботи щодо підготовки та проведення вебінарів для вихователів закладів дошкільної освіти. Підготовлено алгоритм створення вебінарів.

Представлено завдання для студентів щодо розробки й використання освітнього блогу: аналіз блогів педагогів закладів дошкільної освіти, розміщених в мережі Інтернет; формулювання мети та функцій блогу; розробка структури освітнього блогу; вибір платформи й створення освітнього блогу; самостійна робота студентів з підтримки освітнього блогу (оновлення інформації, створення добірки методичних розробок для вихователів закладів дошкільної освіти, підготовка й розміщення власних методичних розробок).

Ключові слова: технологія, методична компетентність, майбутні вихователі закладів дошкільної освіти, електронні освітні ресурси, цифрові інструменти та ресурси, дистанційне навчання, Ресурсний центр, освітній блог.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями. Реформування вищої освіти України вимагає зміни традиційних методів викладання в закладах вищої освіти. Нездатність випускників до самоосвіти, швид-

кого орієнтування в потоці інформації, ефективного використання великої кількості інформації, успішної адаптації до складних умов освітнього процесу вимагає пошук інноваційних активних методів навчання, що забезпечить перехід від трансляції знань до формування компетентно-

стей майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Інформатизація системи освіти вимагає від вихователів не тільки вміння користуватися комп'ютером і сучасним інформаційним обладнанням, а й створювати власні електронні освітні ресурси й використовувати їх під час організації освітнього процесу з дітьми дошкільного віку. Робота вихователів в інформаційному просторі передбачає вміння не тільки вирішувати безпосередньо освітні завдання, але й уміння взаємодіяти з іншими учасниками освітнього процесу (батьками вихованців, педагогічним колективом) із використанням потенціалу електронних освітніх ресурсів. При цьому не всі вихователі готові до впровадження електронних освітніх ресурсів у власну професійну діяльність.

Отже, у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти необхідно поєднувати традиційні методи навчання й сучасні інформаційні технології.

На відміну від традиційних методів навчання, технологія передбачає зміну освітнього процесу, діяльності викладача й освітньої діяльності студента, гарантуючи максимально ефективний результат й іншу якість освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічну основу дослідження склали: наукові праці, що розкривають основні підходи до визначення сутності поняття «педагогічна технологія» (О. Антонова, М. Вачевський, В. Єгорова, О. Дубасенюк, Б. Ліхачов, О. Пометун та ін.); вивчення структури і змісту психолого-педагогічної та фахової підготовки майбутніх вихователів (Л. Артемова, Г. Беленька, О. Богиніч, М. Машовець та ін.); дослідження проблеми підготовки майбутніх вихователів у закладах вищої освіти (Г. Алова, Л. Артемова, Ю. Бабанський, В. Безпалько, Г. Беленька, А. Богуш, В. Бондар, І. Зязюн, Н. Лисенко, О. Пометун, О. Шаров, В. Ямпольський та ін.).

В Україні виконано ряд дисертаційних досліджень з проблем використання електронних освітніх ресурсів у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти: В. Лазаренко «Підготовка майбутніх вихователів до формування цифрової компетентності у дітей старшого дошкільного віку» (2024 р.); О. Бобирева «Формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами інтерактивних технологій» (2023 р.); О. Панченко «Підготовка майбутніх вихователів до формування природничо-дослідницьких умінь дітей старшого дошкільного віку засобами інформаційно-комунікаційних технологій» (2022 р.); А. Кучай «Формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності» (2020 р.) та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдань). Обґрунтування практичних засад упровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для розробки власної технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти проаналізували дослідження науковців щодо розробки й впровадження технологій підготовки майбутніх педагогів, зокрема технологію формування інформаційно-комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти А. Клеби; технологію формування професійної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти на засадах акмеологічного підходу Х. Шапаренко; технологію підготовки вихователів до формування основ комп'ютерної грамотності старших дошкільників С. Дяченко та ін.

Етапами упровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти стали підготовчий, діяльнісний, оцінний.

На *підготовчому* етапі було розроблено навчально-методичне забезпечення технології: курси дистанційного навчання з дисциплін «Педагогіка дошкільна» й «Психологія дитяча»; Положення про Ресурсний центр – валеонасичений освітній простір для розвитку студентів, педагогів, психологів, батьків та дітей; інструктивні матеріали для студентів «Освітній блог: створюємо та використовуємо»; перелік покликань на освітні блоги в мережі Інтернет.

На *діяльнісному* етапі запропонованої технології в освітній процес впроваджувалися такі електронні освітні ресурси: дистанційне навчання, Ресурсний центр ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», освітній блог у мережі Інтернет.

У ході дослідження було з'ясовано, що вивчення дисциплін «Педагогіка дошкільна» й «Психологія дитяча» дозволяє майбутнім вихователям здобути ґрунтовні теоретичні знання у галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології, під час вивчення цих дисциплін студенти ознайомлюються з державними документами в галузі дошкільної освіти, програмами навчання й виховання дітей дошкільного віку.

Платформою дистанційних курсів «Педагогіка дошкільна» й «Психологія дитяча» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта став сайт дистанційного навчання ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», розташований у середовищі Moodle.

Під час дистанційного навчання студенти мали можливість:

– використовувати не тільки підручники й посібники, а й додаткові ресурси (статті сторонніх сайтів, презентації тощо);

– працювати з платформою з різних місць, використовуючи домашній комп'ютер, ноутбук, планшет чи смартфон;

– самостійно обирати час та темп навчання;

– повернутися до будь-якої теми й ознайомитися з теоретичним матеріалом повторно;

– отримати консультацію викладача в будь-який час (особисті повідомлення, коментарі до завдань).

Навчання на дистанційних курсах відбувалося так: студенти опрацьовували теоретичний матеріал; виконували завдання для самостійного опрацювання; надсилали їх через платформу дистанційного навчання; проходили тестування.

Після опанування кожної теми студенти проходили тестовий контроль, отримували результати після завершення тестування.

Під час формування тестових завдань використовували питання на відповідність, множинний вибір, правильно / неправильно, вбудовані відповіді (пропущені слова).

Після проходження тесту та отримання результатів студенти мали можливість проаналізувати власні відповіді, а саме: теоретичні матеріали якої теми необхідно вивчити більш докладно, чи є потреба в опрацюванні додаткової літератури з метою поглиблення знань з тієї чи тієї теми. Студенти контрольної групи не мали можливості здійснити самоперевірку отриманих знань.

Водночас з дистанційним навчанням студентів залучали до роботи в Ресурсному центрі ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Провідна ідея роботи Ресурсного центру – поєднання науково-методичного потенціалу викладачів і практичних працівників з метою підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти.

Основними напрямками діяльності Ресурсного центру є: організація консультаційної підтримки з питань функціонування Ресурсного центру; формування банку й розповсюдження психолого-педагогічного досвіду; підготовка й проведення конференцій, семінарів, вебінарів з актуальних проблем дошкільної освіти; надання методичних консультацій педагогічним працівникам закладів освіти різних рівнів тощо.

Першим етапом було знайомство студентів з роботою Ресурсного центру. Для цього було проведено засідання Круглого столу за темою «Організація роботи Ресурсного центру – валеонасиченого освітнього простору для розвитку студентів, педагогів, психологів, батьків та дітей».

Під час роботи Круглого столу студенти ознайомилися з метою, завданнями й основними

напрямами діяльності Ресурсного центру (організаційно-методична, інформаційно-методична, науково-методична робота), а також з передбачуваними результатами його роботи.

На основі отриманої інформації про роботу Ресурсного центру студенти готували інформаційні матеріали (буклети, запрошення), розповсюджували в закладах дошкільної освіти й надавали консультації педагогічним працівникам щодо функціонування Ресурсного центру.

Один із напрямів роботи Ресурсного центру – формування банку та розповсюдження психолого-педагогічного досвіду.

Така робота передбачала:

– створення тематичних вебміксів для вихователів закладів дошкільної освіти за допомогою сервісу Symbaloo;

– створення демонстраційних інтерактивних плакатів ThihgLink для батьків дітей раннього й дошкільного віку.

Тематичні вебмікси для вихователів закладів дошкільної освіти створювалися за допомогою сервісу Symbaloo.

Перед початком роботи студенти мали можливість ознайомитися із сервісом Symbaloo, а саме: переглянути створені вебмікси «Home», «Education», «EDU Games», де зібрані різні сервіси з посиланнями на них, вивчити відео щодо використання сервісу (створення й налаштування порожнього вебміксу, додавання тайлів).

Попередньо була розроблена структура вебміксів, яка включала: тему, актуальність, основні поняття, добірку наукових публікацій з теми, методичні матеріали з теми, практичні рекомендації, випуск Часопису Ресурсного центру.

Робота зі створення вебміксів надає широкі можливості для організації освітньої діяльності, а саме: формування у студентів умінь вести інформаційно-пізнавальну діяльність, орієнтуватися в різних джерелах інформації, критично оцінювати й інтерпретувати інформацію, отриману з різних джерел.

Використовуючи сервіс, студенти можуть створювати колекції посилань з певних тем; формувати портфоліо, що містить посилання на свої роботи; систематизувати онлайн закладки.

Працювати над вебміксом можна не тільки індивідуально. Існує можливість спільного редагування сторінок. Це дозволяє організувати групову роботу студентів зі створення колективних закладок на певну тему.

На підготовку одного вебміксу відводилося 2 тижні. У цей період студенти добирали необхідний теоретичний і практичний матеріал за темою вебміксу, що буде корисним для вихователів закладів дошкільної освіти; узагальнювали й систематизували його, розміщували на сторінці Ресурсного центру сервісу Symbaloo.

Наступна форма роботи – створення демонстраційних інтерактивних плакатів ThihgLink для батьків дітей раннього та дошкільного віку.

ThihgLink – це сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні плакати за допомогою додавання міток, що містять текст, посилання на сторонні ресурси, аудіо- й відеофайли. Сервіс підтримує спільну роботу з інтерактивним зображенням, а саме, користувачі можуть додавати свої мітки і вставляти свої коментарі або мультимедійні компоненти на зображення.

Розповсюджувати створені інтерактивні плакати можна за допомогою: соціальних мереж (Facebook, Google+ тощо); електронної пошти; сайту або блогу (вбудувати код зображення). Сервіс не підтримує режим офлайн, тобто відсутня можливість завантажити інтерактивний плакат на комп'ютер.

Перед початком роботи студенти ознайомилися із сервісом ThihgLink, а саме: переглянули проекти, уже створені й збережені в базі ThihgLink, вивчили особливості роботи із сервісом (додавання міток, налаштування кожної мітки тощо).

На підготовку одного інтерактивного плаката відводилося 2 тижні. У цей період студенти добирали практичний матеріал (корисні відео, поради фахівців, рекомендації, пам'ятки тощо) за темою інтерактивного плаката, що буде корисним для батьків дітей раннього та дошкільного віку, розміщували на сторінці Ресурсного центру сервісу ThihgLink.

Під час роботи студентів зі створення інтерактивних плакатів підвищується ефективність освітнього процесу, посилюється пізнавальна активність студентів. Вони вчаться працювати із залученням сучасних технічних засобів і технологій сприйняття й обробки інформації, самостійно знаходити інформацію та визначати її достовірність, створювати власний інформативний простір. Колективна робота над створенням інтерактивних плакатів сприяє процесу дослухатися до чужої думки, знаходити оптимальне рішення й втілювати його в життя. Студенти мають можливість постійних, а не епізодичних (за розкладом) контактів з викладачем.

Одним із напрямів діяльності Ресурсного центру є підготовка й проведення вебінарів з актуальних проблем дошкільної освіти.

Вебінар – це зустріч, що відбувається в мережі Інтернет у режимі реального часу. Під час вебінару спікер (ведучий) і учасники перебувають біля своїх комп'ютерів, а зв'язок відбувається завдяки Інтернету. Під час роботи можна демонструвати підготовлену презентацію чи екран комп'ютера, організовувати опитування учасників, запрошувати інших учасників до мікрофона, спілкуватися в чаті (ставити запитання спікеру).

Така робота відбувалася в декілька етапів.

I етап – підготовчий – передбачав перегляд вебінарів, розміщених у мережі інтернет, вивчення алгоритму створення вебінарів, підготовку вебінару за певною темою.

II етап – основний – передбачав участь у роботі підготовленого вебінару.

На III етапі – заключному – відбувалася обробка відповідей учасників вебінару, аналіз помилок.

Студенти отримали завдання: підготувати перелік вебінарів для вихователів закладів дошкільної освіти, переглянути їх і запропонувати алгоритм створення вебінарів.

Після перегляду вебінарів студенти дібрали теми вебінарів та підготували алгоритм їх створення.

Алгоритм створення вебінарів.

1. Тема вебінару.
2. Цільова аудиторія.
3. Визначення мети.
4. Складання плану (вступ, основна частина, підсумки).
5. Підготовка матеріалів (тестовий формат, презентація).
6. Створення сторінки реєстрації та форми зворотного зв'язку (Google-форма).
7. Розповсюдження інформації про заплановану трансляцію.
8. Вибір ресурсу для проведення трансляції.
9. Підготовка листа-запрошення й листа-нагадування.

Технологія формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти передбачала розробку й використання освітнього блогу.

Така робота розпочиналася зі знайомства студентів з освітніми блогами, для цього було проведено семінар за темою «Освітній блог: створюємо та використовуємо».

Під час роботи семінару студенти ознайомилися із сутністю поняття «блог», розглянули класифікацію блогів, їх функції, характеристики; переглянули платформи для розміщення та ведення блогів, а саме: Блогер, Вордпрес, Живий журнал, МетаБлог; отримали практичні навички створення й налаштування освітнього блогу; отримали завдання для подальшої роботи.

Завдання 1. Проаналізувати блоги педагогів закладів дошкільної освіти, розміщені в мережі Інтернет.

Для виконання завдання студентам було запропоновано добірку покликань на освітні блоги в мережі Інтернет.

Аналіз запропонованих блогів дозволив виділити типові помилки, яких припустилися автори: відсутність назви, анонімність, велика кількість сторінок, занадто довгий текст повідомлень, граматичні й синтаксичні помилки, тривале заван-

таження сторінки, невдалий дизайн, зайва анімація, відсутність плану (досить розповсюджена помилка), ігнорування соціальних мереж.

Завдання 2. Сформулювати мету та функції блогу.

Мета освітнього блогу: удосконалювати вміння студентів працювати з інформацією в мережі Інтернет, літературою психолого-педагогічного й методичного спрямування (електронні підручники, посібники, періодичні видання, тематичні сайти тощо); навчити створювати інформаційний простір для подальшого використання в професійній діяльності; залучати студентів до самоосвіти й самовдосконалення; заохочувати до вивчення, накопичення й розповсюдження кращого педагогічного досвіду.

Функції, які виконує блог: дидактична, загальнокультурна (інтелектуальна), інформаційно-комунікативна, науково-методична, психологічна, соціальна (за С. Лабуцько).

Завдання 3. Розробити структуру освітнього блогу.

Студентам було запропоновано таку структуру освітнього блогу:

– сторінки основного меню: «Головна», «Законодавча база», «Документація вихователя», «Ресурсний центр педагогічного факультету», «Діагностичні методики», «Мої досягнення», «Про адміністратора», «Контакти»;

– сторінки перехресної панелі ліворуч (sidebar-left-1): «Програми виховання й навчання дітей дошкільного віку», «Вікова періодизація дошкільного дитинства», «Психічний розвиток новонародженої дитини», «Психічний розвиток дитини першого року життя», «Психічний розвиток дитини раннього віку», «Психічний розвиток дитини від 3 до 7 років», «Особливості ігрової діяльності в дошкільному віці», «Фізичне виховання дітей дошкільного віку» тощо; гаджети «Методична скарбничка вихователя», «Корисні посилання», «Підручники on-line»;

– сторінки перехресної панелі праворуч (sidebar-right-1): «Перевір себе» (для вихователів закладів дошкільної освіти), «Інтерактивні вправи» (для дітей дошкільного віку).

Завдання 4. Обрати платформу й створити освітній блог.

Серед запропонованих платформ була обрана платформа Блогер (<http://www.blogger.com/>). З урахуванням попередньо розробленої структури створено блог «Професійна підготовка майбутніх вихователів».

Завдання 5. Самостійна робота студентів.

Студентам було запропоновано:

– оновлювати інформацію у створеному блозі (актуальні новини в галузі дошкільної освіти);

– створити добірку методичних розробок для вихователів закладів дошкільної освіти;

– підготувати й додати власні методичні розробки для вихователів, дітей дошкільного віку, батьків вихованців.

На оцінному етапі здійснено перевірку ефективності запропонованої технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Саме тоді було застосовано раніше сформульовані критерії й показники.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальшого розвитку в цьому напрямі.

Отже, запропонована технологія формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів відповідає вимогам підготовки конкурентоспроможних фахівців у галузі дошкільної освіти й сприяє цілеспрямованому формуванню методичної компетентності.

Упровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти забезпечить ефективну підготовку фахівців у галузі дошкільної освіти. Ефективність підготовки фахівців визначається рівнем адаптованості до здійснення майбутньої професійної діяльності, умінням взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу, умінням впроваджувати в освітній процес закладу дошкільної освіти електронні освітні ресурси.

Список використаної літератури:

1. Інтернет-ресурси для створення інтерактивних плакатів. URL: <https://salo.li/a6073A4> (дата звернення: 13.04.2025).
2. Методичні рекомендації Symbaloo. URL: <https://salo.li/8E1fe01> (дата звернення: 18.04.2025).
3. Набока О.Г., Демченко М.О. Освітній блог як засіб професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 69, № 1. С. 64–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_69_1_8.
4. Як створити інтерактивний плакат ThingLink? URL: <https://salo.li/Da155af> (дата звернення: 13.04.2025).
5. Symbaloo – зручний сервіс для зберігання закладок в інтернеті. URL: <https://salo.li/a7897E5> (дата звернення: 18.04.2025).

Demchenko M., Cherednyk O. Implementation of the technology of forming methodological competence of future preschool teachers by means of electronic educational resources

The article highlights the practical principles of implementing the technology of forming the methodological competence of future teachers of preschool education institutions by means of electronic educational resources. It is noted that the work of educators in the information space involves the ability not only to solve educational

tasks directly, but also the ability to interact with other participants in the educational process (parents of pupils, teaching staff) using the potential of electronic educational resources.

The research of scientists on the development and implementation of technologies for the training of future teachers is analyzed. The stages of implementation of the technology for the formation of methodological competence of future teachers of preschool education institutions are characterized: preparatory, activity, evaluation.

The advantages of distance learning by students of the disciplines «Preschool Pedagogy» and «Child Psychology» are characterized: use not only textbooks and manuals, but also additional resources (articles from third-party sites, presentations, etc.); work with the platform from different places, using a home computer, laptop, tablet or smartphone; choose the time and pace of learning; return to any topic and read the theoretical material again; get advice from the teacher at any time (personal messages, comments on tasks).

The main activities of the Resource Center are highlighted: organization of consulting support on the functioning of the Resource Center; formation of a bank and dissemination of psychological and pedagogical experience; preparation and holding of conferences, seminars, webinars on topical issues of preschool education; providing methodological advice to teachers of educational institutions of different levels, etc.

The stages of work on preparing and conducting webinars for teachers of preschool education institutions are outlined. An algorithm for creating webinars has been prepared.

Tasks for students on the development and use of an educational blog are presented: analysis of blogs of preschool teachers posted on the Internet; formulation of the purpose and functions of the blog; development of the structure of an educational blog; selection of a platform and creation of an educational blog; independent work of students to support the educational blog (updating information, creating a selection of methodological developments for teachers of preschool education institutions, preparing and posting their own methodological developments).

Key words: technology, methodological competence, future preschool teachers, electronic educational resources, digital tools and resources, distance learning, Resource Center, educational blog.